

Aranyes (aràcnids, araneids) d'una roureda del massís del Montseny, II. Agelènids i licòsids

Jordi Moya Laraño
i Juan Manuel Orta Ocaña

Unitat de Zoologia
Facultat de Ciències
Universitat Autònoma de Barcelona

Introducció

La família dels licòsids és més ben representada a la roureda objecte d'estudi. És per això que hem escollit aquesta família, junt amb una altra més o menys propera filogenèticament, la dels agelènids, per tal de veure les espècies presents i donar alguna dada sobre la fenologia de les més comunes i de les seves preferències d'hàbitat.

Les espècies de licòsids tenen, en general, uns costums epiedàfics. Les existents a la península Ibèrica no fabriquen teranyina de captura, llevat d'*Aulonia albimana* (Walckenaer, 1805), i, per tant, la seva estratègia de caceria consisteix a cercar les preses al llarg d'un territori. Els agelènids, en general, tenen més tendència a fabricar teranyines. Aquestes, normalment, es disposen horitzontalment, en forma de llençol i amb un tub en un costat, on resten amagades en espera d'una presa que hi ensopegui. Per tant, les dues famílies tenen costums diferents.

Material i mètodes

Es va capturar un total de 188 agelènids i 1.269 licòsids, repartits en 6 i 10 espècies, respectivament, si bé 778 exemplars no es van poder classificar per tractar-se d'individus joves en primers estadis de desenvolupament (taula 1). De les 16 espècies treballades, 3 constitueixen noves ci-

Taula 1. Llista d'espècies.

	Mascles	Femelles	Joves	Total	Zones
<i>Agelenidae</i>					
Individus no classificats	0	0	22	22	
<i>Agelena Labyrinthica</i> (Clerk, 1758)	2	0	0	2	Z2,Z4
<i>Tegenaria agrestis</i> (Walckenaer, 1802)*	3	0	0	3	Z2,Z3
<i>Tegenaria atrica</i> (C. L. Koch, 1843)	1	2	4	7	Z1,Z2,Z3
<i>Tegenaria fuesslini</i> (Pavesi, 1873)	77	14	18	109	Totes
<i>Tegenaria picta</i> (Simon, 1870)*	1	6	6	13	Totes
<i>Tetrix denticulata</i> (Olivier, 1789)	26	4	2	32	Z1,Z3
<i>Lycosidae</i>					
Individus no classificats	0	0	745	745	
<i>Alopecosa accentuata</i> (Latreille, 1817)	13	8	8	29	Z2,Z4
<i>Alopecosa laciniosa</i> (Simon, 1876)	17	3	14	34	Totes
<i>Alopecosa pulverulenta</i> (Clerk, 1758)	18	18	12	48	Totes
<i>Arctosa perita</i> (Latreille, 1799)	0	0	1	1	Z2
<i>Lycosa radiata</i> (Latreille, 1817)	27	9	19	55	Z2,Z4
<i>Pardosa bifasciata</i> (C. L. Koch, 1834)	13	4	4	21	Z2
<i>Pardosa hortensis</i> (Thorell, 1872)	10	2	1	13	Z1,Z2
<i>Pardosa lugubris</i> (Walckenaer, 1802)	144	80	56	280	Z1,Z3
<i>Pardosa pullata</i> (Clerk, 1758)*	7	3	2	12	Z2
<i>Trochosa terricola</i> (Thorell, 1856)	9	4	7	20	Z1,Z3,Z4

* Primera citació al Montseny.

Aquest estudi s'ha efectuat amb el material recol·lectat durant els anys 1988-1989 al domini de la roureda (Pteridio-Quercetum pubescentis), en el sector de Sant Marçal.

En mostatges es van fer amb un periodicitat quinzenal, en quatre zones que representen la roureda i l'equivalent a tres estadis de la seva degradació: roureda amb sotabosc, zona amb només estrat arbustiu i zona desforestada totalment. Els mètodes de captura emprats van ser trampes de caiguda, trampes d'emergència, fotocleptes (tant en arbres com en arbustos), paraigua japonès i mànega entomològica.

Es presenta un relació de les espècies capturades pertanyents a aquestes dues famílies. Pel que fa als agelènids, n'hem trobat un total de sis espècies, la més abundant de les quals és *Tegenaria fuesslini*, circumstància que ens permet d'aportar dades de la seva fenologia a la roureda. Entre els licòsids d'un total de 10 espècies, la més significativa és *Pardosa lugubris*, seguida de *Lycosa radiata*, de les quals també es dona alguna dada fenològica. També es fa una aproximació a les preferències d'hàbitat de cada una de les espècies determinades, i es constata, a més, la vinculació de totes al sòl, com calia esperar.

tacions al massís del Montseny (Barrientos, 1986; Ascaso i Barrientos, 1985).

Els mètodes de captura i l'àrea d'estudi estan especificats al balanç preliminar de les famílies (primera part d'aquest estudi). El material s'ha classificat segons Barrientos i Ribera (1988), Brignoli (1971), Fuhn i Niculescu-Burlacu (1971), Lugetti i Tongiorgi (1969), Roberts (1985) i Tongiorgi (1966).

Resultats

Preferències d'hàbitat

A la taula 1, es fa referència a les zones on ha estat capturat més d'un exemplar de cada espècie. Pel que fa a *Alopecosa accentuata* (Latreille, 1817) i *Lycosa radiata* (Latreille, 1817), sembla que prefereixen les zones que no presenten estrat arbori. A l'altre extrem se situaria *Pardosa lugubris* (Walckenaer, 1802), que només es troba en zones amb aquest estrat.

La majoria d'espècies han estat capturades amb trampes de caiguda o amb trampes d'emergència. Els licòsids, tal com calia esperar, s'han agafat tots amb aquests mètodes, i tan sols uns quants agelènids, entre els quals destaquen 13 individus de *Tetrax denticulata* (Olivier, 1789), amb interceptors d'arbre i d'arbust (12 i 1, respectivament). Malgrat la presència d'aquesta darrera espècie a l'estrat arbori, no es pot afirmar que estigui vinculada totalment a aquest, ja que també se n'han fet 19 captures amb trampes de caiguda o trampes d'emergència. Sí que es pot afirmar amb menys reserves la preferència d'aquesta espècie per zones amb aquest estrat, ja que només ha estat capturada a les zones 1 i 3. Amb aquestes dades no es pot afirmar que el conjunt dels agelènids es trobin lligats principalment a l'estrat edàfic. Els mètodes de mostreig als altres estrats potser no són els més adients per recollir els representants no edàfics d'aquesta família, perquè tenen uns costums sedentaris i no són capturats als interceptors, que només recullen la fauna en trànsit pel troncs d'arbres o arbustos. El fet que facin una teranyina de captura també pot influir en aquest aspecte, ja que no serien recollides amb el paraigua japonès.

Dades fenològiques

– *Tegenaria fuesslini* (Pavesi, 1873)

Aquesta espècie és present tot l'any (figura 1), però sembla que la reproducció es dona, preferentment, el juliol, que és quan s'observa una mobilitat màxima de mascles i femelles. Aquestes dades no ens donen cap idea de l'abundància, ja que el nombre més baix de captures als mesos d'hivern es podria deure, senzillament, al poc moviment com a conseqüència de les baixes temperatures i no pas al fet que l'abundància sigui més baixa en aquestes èpoques. La nostra distribució de freqüències s'assembla bastant a la d'Ascaso i Barrientos (1985), fetes a l'alzinar i la fageda del Montseny.

– *Pardosa lugubris* (Walckenaer, 1802)

Aquesta espècie es reproduïx, segons les nostres dades, preferentment els mesos d'abril i maig (figura 2), i s'han capturat 124 mascles en aquest període. Com passa en altres espècies de licòsids i també en altres famílies, els mascles són molt més efímers que les femelles, ja que aquestes han de dur a terme la gestació posterior a la còpula, com també la cura dels ous i de la descendència en els seus primers estadis de desenvolupament postembrionari.

– *Lycosa radiata* (Latreille, 1817)

Segons les dades obtingudes (figura 3), aquesta espècie es reproduïx l'agost. Com que també és un licòsid, les causes de la més curta durada de la vida dels mascles respecte a la de les femelles són les mateixes, ja que la cura maternal es dona a totes les espècies d'aquesta família.

Bibliografia

Ascaso, C.; Barrientos, J. A. «Algunas arañas del Montseny». A: Real, J. [ed.]. *El medi natural del Vallès. I Col·loqui de Naturalistes Vallesans*. Centre Vallesà d'Estudis dels Ecosistemes Mediterranis, 1985.

Barrientos, J. A. «Aranyes del Montseny» A: Terrades, J.; Miralles, J. [ed.]. *Catàlegs del patrimoni natural del Montseny*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Servei de Parcs Naturals, 1986.

Barrientos, J. A.; Ribera, C. «Algunas reflexiones sobre

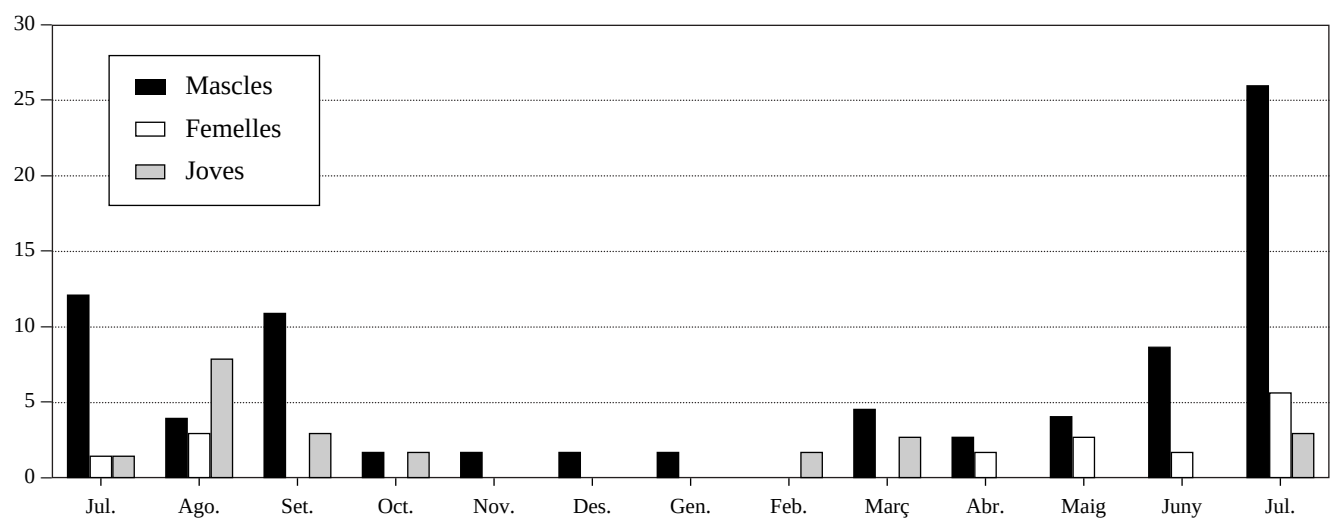

Figura 1. Tegenaria fuesslini. Histograma de freqüències absolutes. Anys 1988/89.

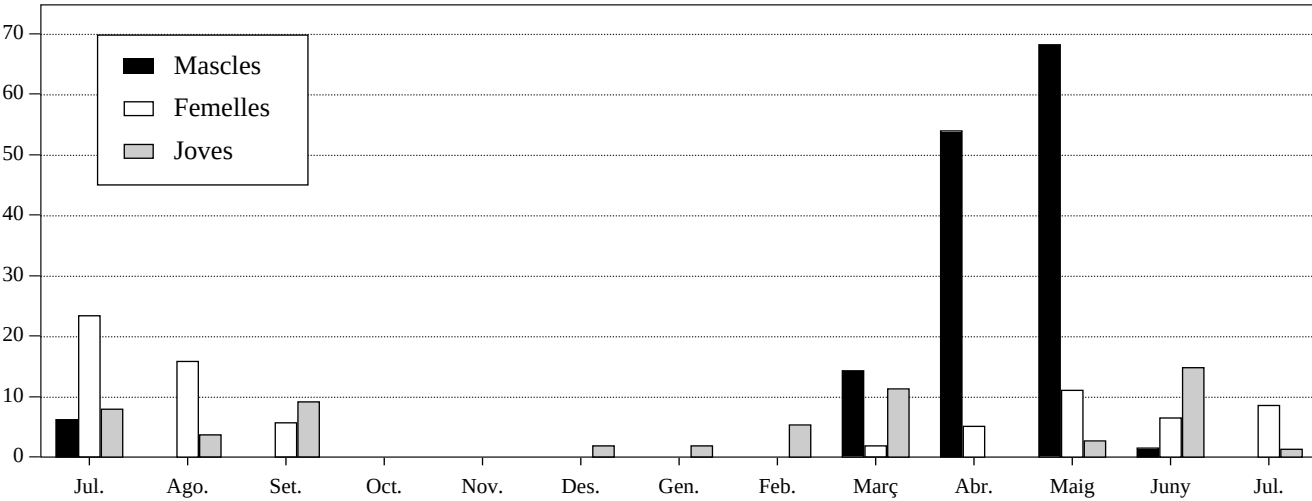

Figura 2. *Pardosa lugubris*. Histograma de freqüències absolutes. Anys 1988/89.

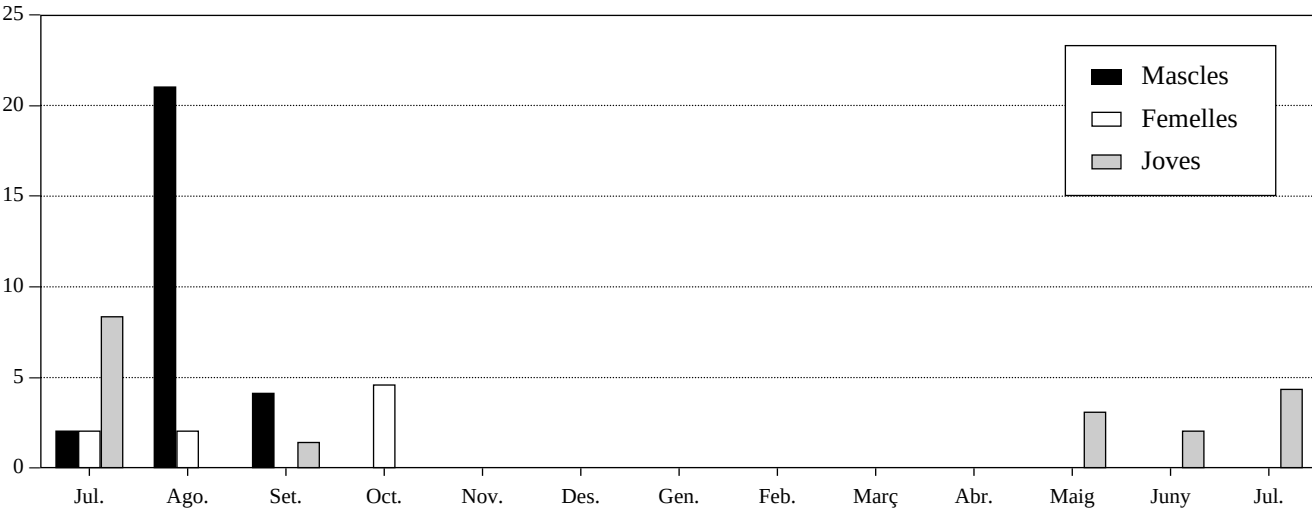

Figura 3. *Lycosa radiata*. Histograma de freqüències absolutes. Anys 1988/89.

las especies del grupo “atrica” en la península Ibérica (Araneae, Agelenidae, *Tegenaria*)». *Revue Arachnologique*, 7, 4 (1988), 141-162.

Brignoli, P. M. «Contributo alla conoscenza degli *Agele-nidae* italiani (Araneae)». *Fragmenta entomologica*; vol. VIII, 2 (1971), 57-142. Roma: Istituto Nazionale di Entomologia, 1971.

Fuhn, I. F.; Niculescu-Burlacu, F *Fauna Republicii Socialiste România. Arachnida V (3). Fam. Lycosidae*. Bucarest: Academiei Republicii Socialiste România, 1971.

Lugetti, G.; Tongiorgi, P. «Ricerche sul genere *Alopecosa* Simon (Araneae-Lycosidae)». *Atti della Società Toscana di Scienze Naturali (Memorie)* [Pisa] LXXVI (1969), 1-100.

Roberts, M. J. *The spiders of Great Britain and Ireland*; vol. 1 *Atypidae-Theridiosomatidae*; vol. 3 *Colour Plates*. Colchester: Harley Books, 1985.

Tongiorgi, P. «Italian wolf spiders of the Genus *Pardosa* (Araneae: Lycosidae)». *Bulletin of the Museum of Comparative Zoology*, 134, 8 (1966), 275-334.